

kış 2001

ENFLASYONLU ve DEVALÜASYONLU EĞİTİM ve ÖĞRETİMİ YÖNETMEK

Okul yöneticiliği, öğretmenlik, eğitim deneticiliği kısacası eğitimcilik zor meslektir. Zorluğu meşakkatinden, çocuklarla olan iletişim biçemlerinden çok, aşırı derecede politika ile çevrelenmiş olmasından kaynaklanır. Okula verilen ağırlıklı görev, çocukları toplum için yetiştirmektir. Çocukların "iyi vatandaşlar" olarak nasıl yetiştirileceği, o toplumda erki elinde bulunduranlar tarafından etraflıca tanımlanmıştır. Nasıl bir vatandaş yetiştirilmesinin istendiği (eğitimin amaçları) bu amaçla okutulacak konular (programın içeriği), erki temsil eden yönetim tarafından ayrıntıda belirlenir. Ders kitapları ve dergiler hangi derste, nelerin, nasıl söylenileceğini adeta "yazıp öğretmenin eline vermiştir." Bu durumu içime sindirmeye çalışıyorum. Çünkü birikimli bir erkin sahibi, aynı zamanda güçlüdür. Güç gerektiğinde akli ve duyguları arkaya itip ön plana haklılığı çıkarır ve çoğu kez bu amaçla kullanılır.

Örneğin, sosyal bilgiler dersinde "öngörülen çerçevede" Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim biçimini işliyorsunuz; cumhurbaşkanının görevlerini, hükümeti, başbakanı ve bakanları öğretiyorsunuz. Bir gün sınıfınızda bir grup öğrenci, sabahın ilk saatlerinde el kaldırıp söz alıyor ve gürül gürül bir anlatımla "Öğretmenim ben dün akşam haberlerde dinledim, bu sabah da gazetede okudum Başbakan ile Cumhurbaşkanı kavga etmişler; hatta birbirlerine anayasa fırlatmışlar." Sınıftaki diğer çocuklardan bir çoğu bu habere kendi bildiklerini ekleyip farklı yorumlara giriyorlar.

Kendinizi o sınıfın öğretmeni olarak düşünün: "ne yaparsınız? Bu çocukları nasıl bir açıklama ile ikna edersiniz?" Erki elinde bulunduranları temsil eden yönetimin, elinize verdiği izlenim bu konuda ne diyor? "Çocuklar bunlar bizim dersimizin konusu değil. Bunlar bizi ilgilendirmez?" demenizi mi buyuruyor ve siz bunu diyebilir misiniz? İşte bu ortamlarda öğretmenlik zordur, okulu yönetmek zordur. Hayır denetlemesi kolaydır diyemeyiz, çünkü sadece yönergelerde yazılanların yapılıp yapılmadığını kontrol eden müfettişlik de zordur.

Eğitim Yönetimi Dergisi'nin Güz 2000/24. Sayısında 2000-2001 ders yılının başlangıcı ile aynı günlerde yaşanan ve tüm dünyada milyarlarca insanın izlediği, ilköğretimin amaçlarını destekleyen bir etkinlik olarak Sydney Olimpiyatlarını ile eğitimcilerin hemen hiç ilgilenmediği ve bu

aytaç açıklalın

nedenle ilköğretim okullarında bu etkinliklerin, eğitim etkinlikleri kapsamında, çocuklara izletilmediğine değinmiştim. Anılan yazıda, doğal ve sosyal çevresinden giderek daha çok kopan okullarımızda "YOĞUN BİR KAPALI MEKAN, SINIF İÇİ YAŞANTININ" sürdürülmesini "**hormonlu eğitim**" olarak nitelendirmiştim.

Türkiye, 2000 yılının Kasım ayında öncü nitelikte bir ekonomik krizi, 2001 yılının şubat ayının son haftasında da Cumhuriyet döneminin büyük ekonomik krizlerinden birini yaşadı. Bir günde kurumlar ve insanların yaşamı sosyal, ekonomik ve toplumsal açıdan farklılaştı. Okulların ürünleri olan vatandaşlar duygularının, düşüncelerinin ve davranışlarının değişimini yaşadılar. Yaşama ilişkin mutsuzluk, yönetime ilişkin güvensizlik, geçime ilişkin kaygılar gelip okulların odalarını ve koridorlarını doldurdu. Okulun çevresindeki ekonomik, politik ve toplumsal sistemler okulu **dahabir** küçülttü.

Yöneticiler, öğretmenler sıkıntı ve kaygılarını odalarında bırakarak sınıflara, derslerine çocuklara yöneldiler ve derse girerken sınıfların kapılarını enflasyona ve devalüasyona kapatmayı ihmal etmediler. Ancak çocukların gözlemlerinde, yaşantılarında oluşan düşünceleri ile devalüasyonun sınıflara akmasını önleyemediler. Hatta bu anlamda müfettişlerin aldıkları önlemler bile etkisiz kaldı.

Çocuklar, insanlar ve nesnelere iletişim kurarak, etkileşim ortamında, yaşamak süreci içinde öğrenirler. Çocuklar, yetişkinlerle birlikte iken onları gözler, dinler, taklit eder ve özellikle sorarlar. Çocukların soruları zor sorulardır. Orijinaldir, güçlü bir öğrenme güdüsüne yöneliktir. **"Öğretmenim biliyor musunuz devalüasyon oldu. Annem babam hem çok üzüldüler hem de telaşlandılar. Onlar kendileri için değil aslında bizim için üzülmüyorlarmış. Enflasyon, devalüasyon biz çocuklar zararlı mıdır ?"**

Şimdi Kendinizi o sınıfın öğretmeni olarak düşünün: "Ne yaparsınız? Bu çocukları nasıl bir açıklama ile ikna edersiniz?" Erki elinde bulunduranları temsil eden yönetimin, elinize verdiği izlenince bu konuda ne diyor?

"Çocuklar bunlar bizim dersimizin konusu değil. Bunlar bizi ilgilendirmez?" Şimdi bugünkü dersimizin konusuna dönelim. Evet nerede kalmıştık? En son Moğol Devletinin Parçalanmasını işliyorduk...." demenizi mi buyuruyor ve siz bunu diyebilir misiniz ?

Bu ortamlarda okul mdrlg öğretmenlik, müfettişlik bana kalırsa hiç zor değil. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan kılavuz kitap, **İlköğretim Okulu Programı** (Milli Eğitim Basımevi 1997) diyor ki:

İlköğretimin amaçlarından biri;

Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmektir (s.13)

İlköğretimi (hatta ilkokulu) bitiren vatandaşların kazanması gereken davranış düşünce ve alışkanlıklardan bazıları şunlardır:

- *ğrenme merak ve hevesini geliştirmiştir.*
- *evresindeki belli başlı toplum kurumlarının görevleri hakkında temel bilgilere sahip olur.*
- *Hesaplama kazandığı bilgi ve becerileri çevresinde rastladığı durum ve olayları yorumlamada kullanabilir.*

İlkokulun eğitim ve öğretimde izlenice niteliğindeki ilkelerden bazıları şunlardır:

Eğitim ve öğretimde hayatilik esastır. Öğrencinin okulda kazanacağı bilgi, beceri, alışkanlık ve davranışlar hayatla ilgileri derecesinde yararlıdır ve gereklidir. Ancak bu şekilde kazandırıldığı takdirde, çocukların bunları hayatta kullanmaları beklenebilir. Buna göre günlük çalışmaların hayatta karşılaşılan ve yaşanan durumların esaslarını ve unsurlarını kapsamalıdır. Bunun içindir ki ders konuları ya doğrudan doğruya hayattan alınmalı veya sonuçları hayata bağlanmalıdır. M.13

Aritmetik dersinde ğretmen, öğrencilere sadece sayı kavramını kazandırmakla, aritmetik işlemlerini doğru yaptırmakla ve aritmetik problemlerini doğru zdrmekle ödevini yapmış olamaz. Aritmetik dersi, milli etkinliklerle ilgili hesaplar yapmak, Cumhuriyet hkmetinin ve milli kurumlarının Cumhuriyet devrinde elde ettikleri randımanların hesaplarını yaptırmak ve bu hesaplar üzerinde çocukları düşündüren, kısacası milli meselelerin sayı yn ile öğrencileri ilgilendiren canlı bir vasıtaadır. m.1/b

aytaç açıklın

Okullar, özellikle ilköğretim okulları, "iyi vatandaş" yetiştirme sürecinde müfredatlarını nereye kadar esnetip genişletebilecekler. Devalüasyon okullarımızda konuşulmayacak mı? Yoksa Sydney Olimpiyatlarının öğrencilere seyrettirmelerini önerdiğim eğitimcilerin, yöneticilerin ve deneticilerin savunma aracını mı kullanacaksınız? "Bizim elimizde bir müfredat var biz onu izleriz". Elinizdeki müfredatın ilk sayfalarından aldığım satırları yukarıda sizlerle paylaşmaya çalıştım.

Tüm vatandaşlar beyinlerimizi birleştiresek ve şu okul, eğitim, öğretim, sınıf, ders, yönetim ve denetim etkinliklerimizi **dahabir** düşünssek iyi olacak. Hem de zamanı geçmeden.